

Klaipėdos krašto atvadavimą minint

(Sausio 15-tos kova ir laimėjimas)

(Tęsinys)

Vokiečių politinis nusistatymas

Vokiečiai savo politinio apsirimo lietuvių atžvilgiu nepamiršo ir kaimyniniuose santykiuose nuosirdumo nerodė. Jie iš viso ir patys nebuvo savo tarpe dar savo tautinėse, valstybinėse tradicijose nusistovėję bei apsiraminę. Jų valstybė susijungė politiskai gerokai pavėliniai. Kai tokie ispanai, angalai ir kitos Europos valstybės dideles kolonijas užjūriuose dalinosi ir 17, 18 šimtmečiuose visokius lobius iš tų kraštų namo vėžėsi, vokiečiai po Reformacijos ir 30-ties metų karo tebesimušė savo tarpe ir buvo suskilę (1648 m.) į 300 su viršum bejėgių valstybių ir kunigaikštijų. Tad vėliau pradėtas Vokietijos kraštų sujungimas buvo vykdomas griežtu ir greitu tempu, ir ypač nedidelės tautinės mažumos, kurios karų pasekoje atsidūrė Vokietijos ribose, buvo vokietinamos ir liejamos į vieną vokiečių valstybę be jokios atodairios. Tuo būdu daliniai ir dėl šių priežasčių buvo vokiečių įprasta viską spresti jėga, o neturint didelių plotų užjūriuose imta veržtis ir vokiečiai kaimyninius kraštus. "Vokiečiai lyg abejojo savo giminės stiprumu, — rašo ir Vydūnas, — ir nevengė lieti į ją ir svetimo kraujo".

Šioje vokiečių varomoje tautinio sferoje, kaip žinome, buvo atsidūrusi ir visa Mažoji Lietuva, kur vokiečiai Klaipėdos krašto atvadavimo laikais buvo bebaigia užslopinti bet kokią lietuvių kultūrinę veiklą. Jie veržėsi su savo įtaka ir į aiškiai lietuvišką Klaipėdos kraštą ir nenorėjo savo kultūrinės hegemonijos tenai atsisakyti ir tada, kai

šis kraštas jau buvo prijungtas prie Lietuvos. Vokiečiai vengė artimesnio kultūrinio bendradarbiavimo su lietuviais ir, turėdami kai kuriose srityse didesnę patirtį, lietuviams nepadėjo. Tad lietuviams reikėjo beveik vieniems savo tautines, kultūrinės institucijas (mokyklas ir kitką) organizuoti ir kurti. Bet nežiūrint pradinių sunkumų, lietuviams šie darbai sekėsi ir davė gražią ateitį žadančių vaisių.

Lietuvių persekiojimai

Vokiečiai, žinoma, visa šita suprato ir kultūrinę įtampą tarp lietuvių ir jų pradėjo didinti. Vokiečių svajonės, kad Lietuva neišsilaikys ir Klaipėdos kraštą valdyti negalės, pradėjo sudužti. To pasekmėje jie pradėjo keršyti bent išlikusiems pietinio Nemuno krašto lietuviams. Bet kokia lietuvių kultūrinė veikla ten pradėta laikyti kaip pasikėsinimas į vokiškumą ir į valstybinę santvarką. Tilžės burmistras 1925 m. skundė vietinius lietuvių veikėjus, kad jie kėsinais atskirti tą kraštą nuo Vokietijos. Kitų įvykių tarpe, tais pačiais metais turėjęs įvykti "Giedotojų Draugijos" 30-ties metų sukakties koncertas buvo uždraustas kelias valandas prieš prasidėjimą, žmonės iš salės buvo išvaikyti ir prisikabinta, kad salė būtų išlietuviškoms spalvomis išpuošta ir t. t. Vėliau buvo pradėta kartais kontroliuoti ir lietuvių veikėjų telefoniniai pasikalbėjimai, atidaromi neretai net pašto laišakai ir uždrausti lietuvių grupiniai įvažiavimai bei išvažiavimai iš Vokietijos. O Nemunynė lietuvių koncerto salė buvo apsupę net 300 policininkų ir koncertas beįvyko vieno ūkininko sode.

Žurnalistas JUOZAS PRONSKUS,
Vyriausiojo Gelbėjimo Komiteto narys, daug dirbęs
dėl Klaipėdos krašto

Panašių trukdymo pavyzdžių galėtume išvardinti labai daug. Ypač nacių laikais lietuvių vardas turėjo tapti mokyklose ir viešame gyvenime lyg pašaipos terminu. Šiuo metodu vokiečiai visais laikais pasiekė vokiečių. Pravaržuojamas lietuvis jaunuolis neretai pradėjo savo kilmės išsižadėti ir pasidarė "vokiečiu". Iš čia ir turime (kartais net labai stropių) vadinamų vokiečių, su lietuviškomis pavardėmis.

Ir šių visų sukurių akiavaizdoje Dr. Vydūnas, kuriam vokiečiai, nors grasino, bet konkrečiai, kaip Pilotas prie Kristaus, nieko prisikabinti negalėjo, tada savo ilguose straipsniuose vokiečių kalboje tarp kitko rašė, kad: "Kiekviena tauta ir didelė ir maža yra Apvaizdos leista ir turi šiame pasaulyje savo uždavinį, kuris turi tiek reikšmės, kiek jis tarnauja žmoniskumui, o ne mažos tautos naikinimui... didelė vokiečių tauta turėtų geriau padėti mažai lietuvių tautai, o ne ją naikinti".

Klaipėda lietuvių

Bet šios naikinančios audros labai nelietė Klaipėdos krašto. Klaipėda nieko nepaisydama dirbo išsiuosi. Ji džiaugėsi savo sužydusia jaunyste ir dirbo ir už praeitus šimtmečius. Maironio apdainuota Baltija suteikė Lietuvos kūnui lyg naujus plaučius ir Lietuva kvėpavo laisviau ir stipriau. Klaipėdoje tada sparčiai kūrėsi visa eilė lie-

gyvenimui ir daug širdgėlos (Hagos teismas ir t. t.), bet Klaipėda augo ir stiprėjo. Jos lietuvių gyventojų skaičius kas metai sparčiu tempu didėjo ir, kaip buvo kalbama, už tuzino metų miestas būtų turėjęs lietuvių gyventojų daugumą. Lietuviai būtų įsigiję Miesto Taryboje (svarbiausiam vokiečių lygde) persvarą ir Klaipėdos krašto politinės problemos būtų palengvėjusios. Tad lietuvių sukilėlių žygis nebuvo veltui, ir jis įkvėps drąsos bei pasiaukojimo ir ateinančioms kartoms kovoti dėl Lietuvos laisvės.

Tad minint šią šviesią sukaktį, tegul būna prisiminti mūsų tarpe gyvenantieji, Rambynų sergėtojo ir kovotojo Martyno Jankaus palikuonys; garbaus atminimo Žaunių giminės nariai, pulkininkas Kalmantas, vadovavęs svarbiausiems sukilimo uždaviniais; buvęs sukilimo Vyriausiojo Gelbėjimo Komiteto narys, žurnalistas J. Pronskus, daug dirbęs dėl Klaipėdos; aktyvus sukilimo dalyvis, mokytojas Tamulis ir kiti.

Ir jei taip susiklostytų patogių sąlygų, galime tikėti, kad šie veteranai atgytų vėl lyg faustiška jaunyste ir, paėmę

Cigaretės gadina gerkle

Vėžio ligų tyrinėtojai žurnalas Cancer paskelbė savo laboratorijose nustatytą faktą, kad cigarečių rūkymas sugadina balso "stygą" (larynx) celes. Juo daugiau cigarečių surūkoma, juo sugadina didesnis.

Visiškai panašus celių sugadėjimas rūkorių bronchų ir ryklės audiniuose. Toliau tie mokslininkai radę daugiau įrodymų, kad dėl rūkymo sugadintos audinių celės pačios pasitaiko, jei rūkorius meta rūkyti.

Kaip patapti bilijonierium

Bilijonierius Ross Perot, kurs staiga pagarsėjo norėdamas nugalėti Amerikos karius šiaurės Vietnamo pajūriams nelaisvėn Kalėdų dovanų, pasipasakojo laikraštiniams, kaip jis taip pralobė.

Prieš vos 12 metų jis atvažiavęs į Dallas, Texas, savo se-

ginklą ar plunksną eitų vėl vaduoti Klaipėdą ir visą Lietuvą nuo kitos padermės okupantų ir Lietuvos skriaudėjų.

(Pabaiga)

Marksas nebuves materialistas

Poitiers universiteto Prancūzijoje profesorius, knygos "Nuo anatemos iki dialogo" autorius, Roger Garaudy, kalbėdamas Lojolos universitete Chicagoje pareiškė, kad Karolis Marksas nebuves dialektinis materialistas nei ekonomis deterministas. Tą savo tvirtinimą prof. Garaudy parėmė paties Markso prieš pat mirtį pareiškimu. Gulėdamas mirties patalė ir girdėdamas aiškinant jo doktriną, kad viskas yra medžiaga ir kad žmogus visiškai priklauso nuo situacijos, Marksas pasakė: "Tuomet aš nesu marksistas".

Muziko Stroljos atsiminimai

Jau galima įsigyti muziko Juozo Stroljos knygą

LIETUVOS VYČIO PĖDSAKAIS.

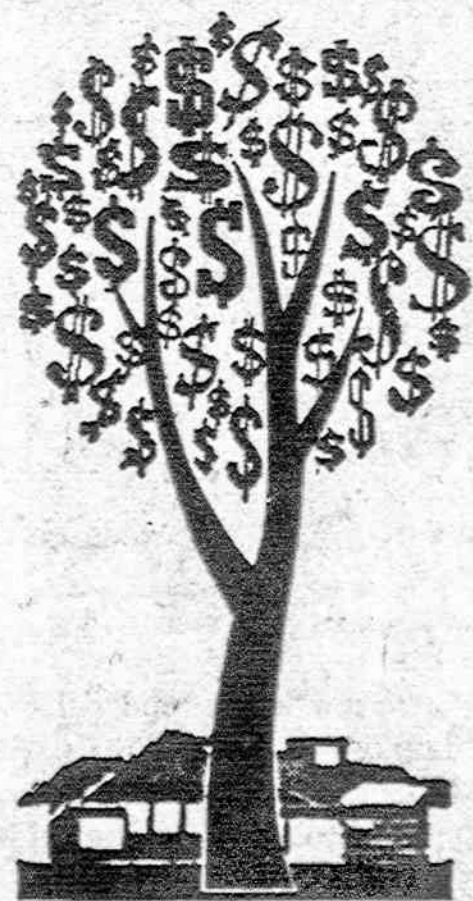
176 puslapiai, yra fotografijų, minkšti viršeliai. Kaina \$2.00. Tai geriausia sodrių pasiskaitymų knyga.

Knygą galima gauti Naujienu Administracijoje arba pasiunčiant Money Orderį arba čekį tokiu adresu.

NAUJIENOS,

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO, ILL. 60608

Raginkite savo apylinkę augti - taupykite!

Pas mus taupomi jūsų pinigai atlieka du didelius darbus. Pirma, jie padeda jums pasiekti asmeniškus jūsų užsimojimus. Antra, jie padeda sukurti geresnę apylinkės bendruomenę ir parūpina fondus namams įsigyti.

Taupykite dabar. Santaupos, padėtos prieš 10 mėnesio dieną, neša nuosimčius nuo mėnesio pirmos.

5 1/4%

MOKAME VIENERIŲ METŲ \$10,000
AR DIDESNIEMS CERTIFIKATAMS

4 3/4%

TAUPYMO KNYGELIŲ
SĄSKAITOMS

Taupymo indėliai
Apdrausti iki \$20,000.

UNIVERSAL

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St

Chicago, Ill. 60608

VIENA STIPRIAUSIŲ BENDROVIŲ, TURINTI DIDELES ATSARGAS

Isteigta 1923 metais

Tel. HA 1-3070

Istaigos pietuose klemas automobiliams pastatyti

EARN **5 1/4%** PER ANNUM ON **\$1000** INTEREST COMPOUNDED DAILY

Standard Federal pays 5 1/4% interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months.

A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4 3/4% per annum. Interest is compounded daily, paid quarterly.

Savings in by the 10th earn from the 1st.

NOW!
ACCOUNTS
INSURED
TO
\$20,000⁰⁰

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago

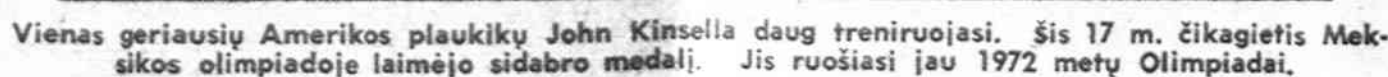
Assets over \$141,500,000.00 - Reserves and Surplus over \$12,000,000.00
(more than twice the legal requirements)

Federal Charter ■ Federal Supervision ■ Justin Mackiewicz, President

4192 Archer Avenue at Sacramento ■ Chicago, Illinois 60632 ■ VI 7-1140

HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-8 P.M. ■ Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M. ■ Sat. 9 A.M.-12 Noon ■ Wed.-No Business Transacted

2454 WEST 71st STREET
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
Rezid. telef.: GIBson 8-6195
Priima lagonius pagal susitarima. Del
valandos skambinti telefonu HE 4-2123
jei neatsiljepia, tai telef. GI 8-6195

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some faint smudges and discoloration, characteristic of old paper. The left edge of the page is bound, showing the stitching and the dark cover material. There is no text or other markings on the page.

Rozé Didžgalviene, rašt.

GUŻAUSKŲ
BEVERLY HILLS GELINŲCIA
GELES VISOMS PROGOMS
2443 WEST 63rd STREET
Telefonai: PR 8-0833 ir PR 8-0834

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS PASTATYTI

~~~~~

MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

AMBULANCE
PATARNAVI-
MAS DIENĄ
IR NAKTĮ
★
TURIME
KOPLYČIAS
VISOJE MIESTO
DALYSE

3319 So. LITHUANICA AVE Tel.: YARds 7-1138-1139

5 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 17, 1970

